

เอกสารประกอบการสอน
407-11-15 หลักฟิสิกส์ (Principles of Physics)
กลุ่มเรียน CSS15541N
ปีการศึกษา 2/2555

บทที่ 14

แสง

อาจารย์ผู้สอน: ดร. พนิดา หล่อวงศ์ตระกูล
ติดต่อทาง email: dang_phy@hotmail.com
ห้องทำงาน: อาคาร 17 ชั้น 3
โทร: 081-645-3095

เอกสารอ้างอิง

- R.A.Serway,Jewett, Physics for scientist and engineers, 6th Ed., Brook/Cole, Singapore, 2004.
- เว็บไซต์ต่างๆ เช่น
<http://www.rmutphysics.com/>
<http://science.sut.ac.th/physics/>
http://www.mwit.ac.th/~astronomy/astro_m4/lesson5.pdf

แสง

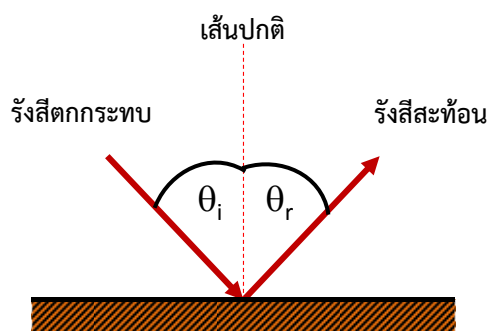
ธรรมชาติของแสง

- แสงเป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า
- อัตราเร็วแสง 3×10^8 m/s
- สมบัติเหมือนคลื่นตามขวางทั่วไป เช่น การสะท้อน การหักเห การเลี้ยวเบน การแทรกสอด
- แสงโดยปกติจัดเป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่ไม่โพลาไรซ์

การสะท้อนของแสง

กฎการสะท้อนของแสง (The Laws of Reflection) มี 2 ข้อ ดังนี้

1. รังสีตกกระทบ รังสีสะท้อน และเส้นปกติจะอยู่ในระนาบเดียวกัน
2. มุมตกกระทบเท่ากับมุมสะท้อน

การหักเหของแสง

กฎการหักเหของแสง

1. รังสีตกกระทบ เส้นแนวฉาก และรังสีหักเห อยู่ในระนาบเดียวกัน
2. ความเร็ว ความยาวคลื่นของแสงจะเปลี่ยนไป แต่ความถี่ของแสงไม่เปลี่ยน
3. เป็นไปตามกฎของสเนลล์

$$\frac{\sin\theta_1}{\sin\theta_2} = \frac{\lambda_1}{\lambda_2} = \frac{v_1}{v_2} = \frac{n_2}{n_1}$$

การหักเหของแสง

การหักเหของแสงเกิดขึ้นได้ 2 แบบ คือ

1. การหักเหเข้าหาเส้นแนวฉาก เกิดขึ้นเมื่อ
  - แสงเดินทางจากตัวกลางที่มีความหนาแน่นน้อยไปสู่ตัวกลางที่มีความหนาแน่นมาก
  - หรือ - แสงเดินทางจากตัวกลางที่มีดัชนีหักเหต่ำไปสู่ตัวกลางที่มีดัชนีหักเหมาก
  - หรือ - แสงเดินทางจากตัวกลางที่มีความเร็วมากไปสู่ตัวกลางที่มีความเร็วต่ำ
2. การหักเหออกจากเส้นแนวฉาก เกิดขึ้นเมื่อ
  - แสงเดินทางจากตัวกลางที่มีความหนาแน่นมากไปสู่ตัวกลางที่มีความหนาแน่นน้อย
  - หรือ - แสงเดินทางจากตัวกลางที่มีดัชนีหักเหสูงไปสู่ตัวกลางที่มีดัชนีหักเหต่ำ
  - หรือ - แสงเดินทางจากตัวกลางที่มีความเร็วต่ำไปสู่ตัวกลางที่มีความเร็วมาก

ต.ย. แสงเดินทางออกจากแก้วควรรันสู่อากาศ ทำมุมตกกระทบ 30° ที่ผิวรอยต่อระหว่างแก้วควรรันกับอากาศมุมหักเหเป็นเท่าใด กำหนดดรรชนีหักเหของอากาศเท่ากับ 1 และดรรชนีหักเหของแก้วควรรัน 1.52

วิธีทำ ใช้กฎของสเนลล์หามุมหักเห

จาก $n_1 \sin \theta_1 = n_2 \sin \theta_2$

$$1.52 \sin 30^\circ = 1 \sin \theta_2$$

$$\sin \theta_2 = \frac{1.52 \times 0.5}{1} = 0.76$$

$$\theta_2 = 49.5^\circ$$

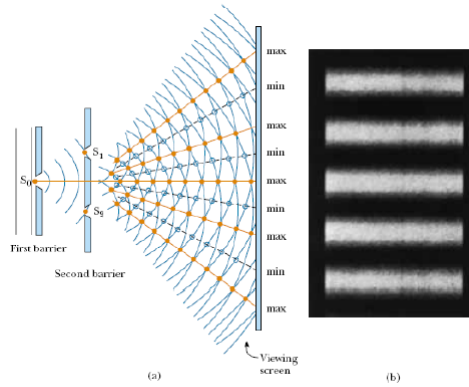
คำตอบ แสงที่ออกจากแก้วควรรันจะหักเหทำมุม 49.5 องศา

ความเร็วของแสง และดัชนีหักเหของสารต่าง

ชื่อสาร	ความเร็ว ($\times 10^8$ m/s)	ดัชนีหักเห (c/v)
สุญญากาศ	$c = 2.997925$	1.0
อากาศ	2.99706	1.00029
คาร์บอนไดออกไซด์	2.99658	1.00045
อีเธียม	2.99782	1.000034
น้ำ (20° ซ)	2.2490	1.3330
เอซิลแอลกอฮอล์	2.2016	1.3617
เมซิลแอลกอฮอล์	2.2555	1.3292
เบนซีน	1.9968	1.5014
คาร์บอนไดซัลไฟด์	1.8415	1.6279
น้ำเชื่อม 50%	2.1112	1.4200
แก้ว, light crown	1.976	1.517
แก้ว, dense crown	1.888	1.588
แก้ว, light flint	1.899	1.579
แก้ว, heavy flint	1.820	1.647
ฟลูออไรท์	2.091	1.434
เพชร	1.240	2.417

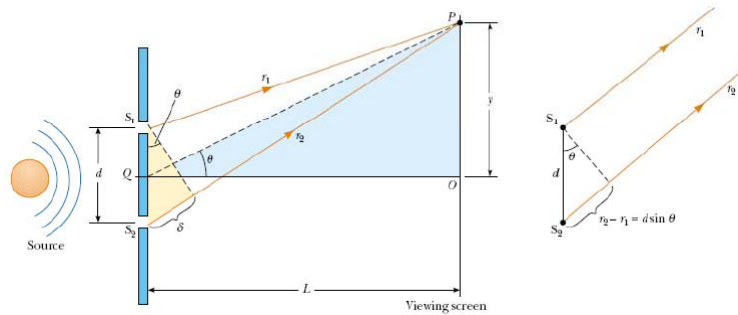
การแทรกสอดของแสง

ปี พ.ศ. 2344 โทมัส ยัง พบว่าแสงเป็นคลื่นเพราะมีสมบัติการแทรกสอด เช่นเดียวกับคลื่นอื่นๆ

การแทรกสอดด้วยวิธีของยัง : แสงอาพันธ์เคลื่อนที่ผ่านช่องแคบคู่

การแทรกสอดของแสง

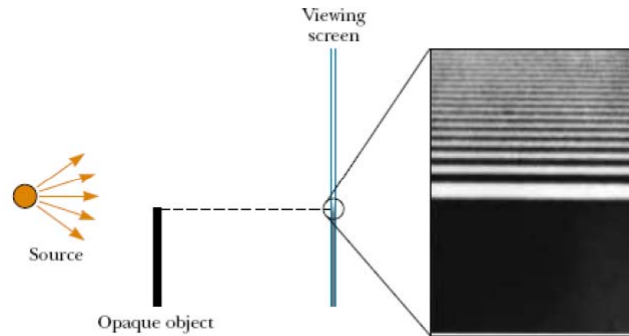

ผลการแทรกสอดของแสงเกิดริ้วสว่างและมืด พบว่าระยะการเดินทางออกจากช่อง S1 และ S2 ต่างกันเท่ากับ $d \sin \theta$

สำหรับ	แถบสว่าง	$d \sin \theta = n \lambda$	เมื่อ $n = 0, 1, 2, \dots$
	แถบมืด	$d \sin \theta = (n + \frac{1}{2}) \lambda$	เมื่อ $n = 0, 1, 2, \dots$

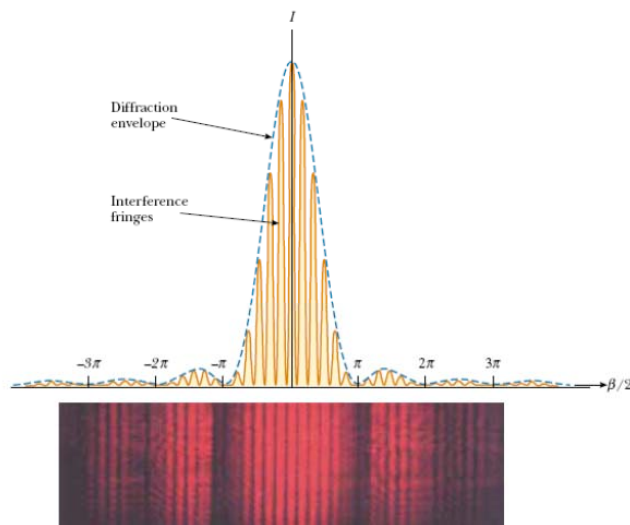
การเลี้ยวเบนของแสง

เมื่อแสงเดินทางผ่านสลิตเดี่ยว จะทำให้เกิดการเลี้ยวเบนแสงเกิดขึ้น มีผลทำให้เกิดแถบสว่างกลางมีขนาดกว้าง และทั้งสองข้างถัดจากแถบสว่างกลางยังมีแถบมืดแถบสว่างสลับกันไป

การเลี้ยวเบนและการแทรกสอดของแสง-สลิตคู่

กรณีแสงผ่านจะเกิดทั้งการเลี้ยวเบนและการแทรกสอดเสมอ

ทัศนอุปกรณ์

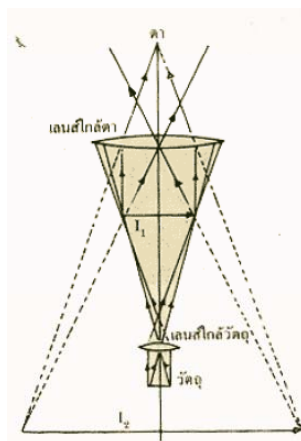
กล้องโทรทรรศน์ (Telescope) หรือ กล้องดูดาว ประกอบด้วย เลนส์นูนสองชุดทำงานร่วมกัน หรือ กระจกเงาเว้าทำงานร่วมกับเลนส์นูน เลนส์นูนหรือกระจกเงาเว้าขนาดใหญ่ที่อยู่ด้านใกล้วัตถุทำหน้าที่รวมแสง ส่วนเลนส์นูนที่อยู่ใกล้ตาทำหน้าที่เพิ่มกำลังขยาย การเพิ่มกำลังรวมแสงช่วยให้ นักดาราศาสตร์มองเห็นวัตถุที่มีความสว่างน้อย การเพิ่มกำลังขยายช่วยให้นักดาราศาสตร์สามารถมองเห็นรายละเอียดของวัตถุมากขึ้น

ทัศนอุปกรณ์

กล้องจุลทรรศน์

ประกอบด้วยเลนส์นูน 2 อัน ถ้าปรับเลนส์ใกล้วัตถุให้ห่างจากวัตถุมากกว่าความยาวโฟกัสจะได้ภาพจริง I_1 ขนาดใหญ่กว่าวัตถุ ภาพจริงนี้จะเกิดระหว่างเลนส์ทั้งสอง จะทำหน้าที่เป็นวัตถุของเลนส์ใกล้ตา ภาพ I_2 ที่เกิดจากเลนส์นี้เป็นภาพเสมือนขนาดใหญ่กว่า I_1 และเป็นภาพที่ตามองเห็น

ความสว่าง

ความสว่าง อัตราการให้พลังงานแสงที่ตกกระทบพื้นที่ใดๆ ต่อพื้นที่รับแสง

$$E = \frac{F}{A}$$

E เป็นความสว่าง มีหน่วยเป็นลักซ์ (lx)

F เป็นอัตราการให้พลังงานแสง มีหน่วยเป็นลูเมน (lm)

A เป็นพื้นที่ที่รับแสง มีหน่วยเป็นตารางเมตร (m²)

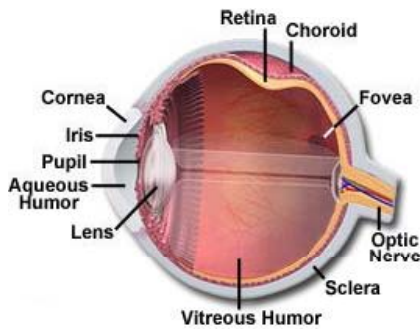
ด.ย. ติดหลอดฟลูออเรสเซนต์ขนาด 40 วัตต์ 3 หลอด มีประสิทธิภาพ 67.5 ลูเมนต่อวัตต์ไว้ในห้องสี่เหลี่ยม ที่มีขนาดกว้าง 2 เมตร ความสว่างของห้องนี้โดยเฉลี่ยจะมีค่าเท่าใด ถ้าอัตราการให้พลังงานและการสูญเสียไปที่ตัวสะท้อนแสง 500 ลูเมน

วิธีทำ	พื้นที่รับแสง	=	พื้นที่ของพื้นห้อง + พื้นที่ของผนังทั้งสี่ด้าน
		=	(2 x 3) + ((2 x 2 x 2) + (3 x 2 x 2))
		=	26 ตารางเมตร
	หลอดไฟฟ้านี้มีอัตราการให้พลังงานแสง	=	40 x 3 x 67.5
		=	8100 ลูเมน
	อัตราการให้พลังงานแสงที่ตกกระทบพื้นที่ทั้งหมด	=	8100 - 500 = 7600 ลูเมน
	เพราะฉะนั้นความสว่าง	=	7600 / 26
		=	292.3 ลักซ์

องค์ประกอบของตา

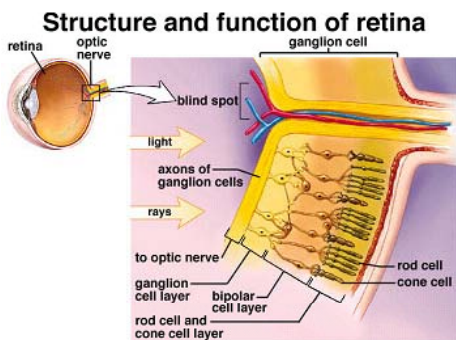
ส่วนประกอบของตา

- เลนส์ตา (Lens)** เป็นเซลล์รับแสงจากวัตถุที่ต้องการมองเห็น
- จอตา (Retina)** เป็นเซลล์รับภาพของวัตถุ แล้วส่งผ่านประสาทตาไปยังสมอง
- ม่านตา (Iris)** ทำหน้าที่ปรับความเข้มของแสงไปตกลงบนเรตินาให้เหมาะสม
- รูม่านตา (Pupil)** เป็นช่องเปิดวงกลมที่สามารถปรับความกว้างได้ด้วยม่านตา
- กระจกตา (Cornea)** อยู่ด้านนอกสุดทำหน้าที่เป็นส่วนป้องกันลูกตา
- จุดบอดแสง (Blind spot)** เป็นบริเวณที่เส้นประสาทและเส้นเลือดผ่านเข้าสู่ย่นตาไม่มี เซลล์รูปแท่งและเซลล์รูปกรวยเลย ดังนั้นถ้าแสงตกบริเวณนี้เราจะมองไม่เห็นวัตถุนั้นเลย

<http://www.student.chula.ac.th/~54373060/page1.html>
<http://www.thaigoodview.com/library/teachershow/utaradit/yuwadee/eye1.html>
<http://www.mvsc.ac.th/science/download/Componentsoftheeye.ppt>

ตาและการมองเห็นสี

http://club.yenta4.com/view_topic.php?type=content&club=5-2_Biology_PK&club_id=29692&table_id=1&cate_id=-1&post_id=267496

นัยน์ตามีเซลล์ประสาทรับแสงสี (Cones) 3 ชุด คือชุดที่มีความไวสูงสุดกับแสงสีแดง ชุดที่มีความไวสูงสุดกับแสงสีเขียว และชุดที่มีความไวสูงสุดกับแสงสีน้ำเงิน เซลล์ประสาทรับแสงสีทั้ง 3 ชุดนี้ จะมีความไวต่อแถบแสงสีในสเปกตรัมที่ตามองเห็นได้ แสงสีแดง แสงสีน้ำเงิน และแสงสีเขียว เรียกว่าเป็น แม่สี หรือ สีปฐมภูมิ (primary Color) ซึ่งถือว่าเป็นแสงสีบริสุทธิ์ ที่ไม่สามารถจะแยกออกเป็นแสงสีอื่น ๆ ได้

ตาและการมองเห็นสี

ความรู้สึกในการมองเห็นสีนั้น อยู่ที่ว่าเซลล์ประสาทรับแสงสีชุดใดถูกกระตุ้น เช่น

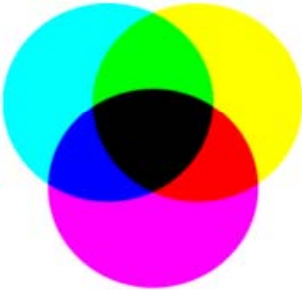
- ถ้าเซลล์ประสาทรับแสงสีแดงถูกกระตุ้นเพียงชุดเดียว ก็จะมีความรู้สึกเห็นเป็นสีแดง
- ถ้าเซลล์ประสาทรับแสงสีน้ำเงินถูกกระตุ้นเพียงชุดเดียว ก็จะมีความรู้สึกเห็นเป็นสีน้ำเงิน
- ถ้าเซลล์ประสาทรับแสงสีเขียวถูกกระตุ้นเพียงชุดเดียว ก็จะมีความรู้สึกเป็นสีเขียว
- ถ้าเซลล์ประสาทรับแสงสีทั้งสามชุดถูกกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกพร้อม ๆ กัน และเท่า ๆ กัน จะเกิดความรู้สึกเห็นเป็นแสงสีขาว
- ถ้าเซลล์ประสาทรับแสงสีสองชุดหรือทั้งสามชุดถูกกระตุ้นความรู้สึกพร้อม ๆ กัน จะเกิดความรู้สึกมองเห็นเป็น แสงสีประกอบ (Compound Color) ซึ่งเป็นสีที่เกิด จากการผสมของแสงสีปฐมภูมิ เช่น สีแดงม่วง น้ำเงิน-เขียว และเหลือง เป็นต้น
- ถ้าหากว่าเซลล์ประสาทรับแสงสีทั้งสามชุดไม่ถูกเร้าหรือกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกเลย จะมีความรู้สึกว่ามองไม่เห็นแสงสีอะไรเลย

<http://www.scimath.org/index.php/socialnetwork/groups/viewbulletin/1149-%E0%B8%AA%E0%B8%B5%E0%B9%81%E0%B8%A5%E0%B8%B0%E0%B8%B1%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%AB%E0%B9%87%E0%B8%99%E0%B8%AA%E0%B8%B5?groupid=241>

การผสมสารสี

การที่เรามองเห็นวัตถุเป็นสีต่าง ๆ ส่วนใหญ่เราเห็นสีเนื่องมาจากแสงที่สะท้อนมาจากวัตถุ มากกว่าเห็นสีจากแสงที่ทะลุผ่านวัตถุ ดังนั้นสีตามธรรมชาติของวัตถุ ที่เราต้องการเห็น จะต้องดูวัตถุ นั้นด้วยแสงขาวของดวงอาทิตย์ เมื่อเป็นเช่นนี้สีของวัตถุที่เห็น จะต้องมีส่วนที่กำหนดสีบนวัตถุ ได้แก่ แสงที่กระทบผิววัตถุ และสารสีบนวัตถุ (สารสีที่ผสมในเนื้อวัตถุ) สารสีต่าง ๆ ที่อยู่ในเนื้อวัตถุ ที่ไม่สามารถสร้างขึ้นได้จากการผสมสารสีต่าง ๆ เข้าด้วยกันมี อยู่ 3 สี คือ สีเหลือง สีแดงม่วง และสีน้ำเงินเขียว ซึ่งเรียกว่า สารสีปฐมภูมิ สารสีทั้ง 3 นี้ จะมีหน้าที่ดังนี้

สารสีเหลือง จะไม่ดูดกลืนแถบสีเหลืองที่อยู่ถัดสีแดง นอกนั้นดูดกลืนหมด
 สารสีแดงม่วง จะไม่ดูดกลืนแถบสีแดง นอกนั้นดูดกลืนหมด
 สารสีน้ำเงินเขียว จะไม่ดูดกลืนแถบสีน้ำเงินม่วง นอกนั้นดูดกลืนหมด
 ถ้านำสารสีปฐมภูมิทั้ง 3 สี มาผสมกันด้วยปริมาณที่เท่า ๆ กัน จะได้ สารสีดำ ซึ่งมีสมบัติดูดกลืนแสงสีทุกแถบสีในสเปกตรัมของแสงขาว
 ถ้านำสารสีปฐมภูมิทั้ง 3 สีมาผสมกัน ด้วยสัดส่วนต่าง ๆ กัน จะเกิดเป็นสารผสมได้หลายสี ยกเว้น สารสีขาว ไม่อาจทำให้เกิดได้ด้วยการผสมสารสีอื่น ๆ

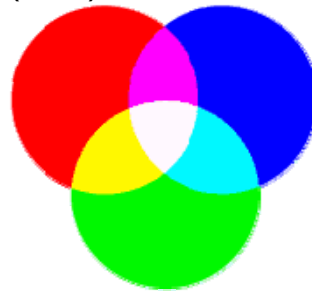
<http://www.thaigoodview.com/library/contest2552/type2/science04/01/page20.html>

การผสมแสงสี

เมื่อฉาย แสงสีแดง สีเขียว และสีน้ำเงิน ซึ่งเป็นสีปฐมภูมิไปรวมกันบนฉากขาว ความรู้สึกในการมองเห็นสีบนฉากจะผสมกัน ทำให้เห็นเป็นสีต่าง ๆ ดังนี้

- แสงสีแดง+แสงสีน้ำเงิน = แสงสีม่วงแดง (Magenta)
- แสงสีแดง+แสงสีเขียว = แสงสีเหลือง (Yellow or lemon)
- แสงสีน้ำเงิน+แสงสีเขียว = แสงสีไซแอนหรือน้ำเงิน-เขียว (Cyan or Blue-Green)
- แสงสีแดง + แสงสีน้ำเงิน + แสงสีเขียว = แสงสีขาว(White)

ส่วนสีสอง สีที่รวมกันแล้วได้สีขาว สีทั้งสองเป็นสีเติมเต็ม (complementary colors) ของกันและกัน เช่น สีเหลือง เป็นสีเติมเต็มของสีน้ำเงิน และในขณะเดียวกันสีน้ำเงินก็เป็นสีเติมเต็มของสีเหลืองด้วย

จบบทที่ 14

อย่าลืมหัดทำแบบฝึกหัดนะคะ

ดร. พนิดา หล่อวงศ์ตระกูล
Dang_phy@hotmail.com